

LES NOTES DE RICARD RIPOLL

Fan saleses les salesianes

Enciclopedia.cat diu, encertadament, que una salesiana és la membre de l'institut femení (Filles de Maria Auxiliadora), originat per la transformació de la Pia Unió de Filles de la Immaculada fundada a Mornese (Piemont) per Domenico Pestarino el 1855, com a branca femenina dels salesians, dirigida per Joan Bosco el 1872 i aprovada el 1911. Però a l'entrada "filla de Maria Auxiliadora" aquesta religiosa passa a dir-se salesa. Una salesa, com diu encertadament l'edició impresa de la Gran Enciclopèdia Catalana, és la membre de l'orde de la Visitació, institut religiós fundat el 1610 a Annecy.

Emoció inventada

Julien Sorel torna a agafar la mà de madame de Renal i, diu Ferran Toutain en la versió de la "Biblioteca Pompeu Fabra" de la novel·la *El roig i el negre*, ara reproduïda per Labutxaca, "tot i que ell també sentia una emoció intensa, va quedar impressionat per la fredor glacial de la mà que prenia." Com sabia Julien que madame de Renal sentia una emoció intensa, si no en dona cap mostra i el narrador explica l'escena des del punt de vista de Julien? El misteri es resol llegint l'original i un bon traductor. Aquest també és una invenció de Ferran Toutain. Stendhal diu: "Quoique bien ému lui-même, il fut frappé de la froideur glaciale de la main qu'il prenait." És a dir, com va traduir Just Cabot, "per bé que emocionat ell mateix, l'impressionà la fredor glacial de la mà que agafava".

Estroncats

El DIEC 2 deixa *estroncar*, com en temps de Fabra, amb l'únic sentit de "fer cessar de rajar, de fluir". El PD i el GD62 saben que calia afegir-hi el sentit de "no continuar, deixar de produir-se", el de les frases "la seva carrera de cantant va quedar estroncada a vint anys" i "s'ha estroncat la marxa triomfal de l'equip."

La irrupció del jove Verdaguer a Barcelona, un dels atractius de les memòries de Pompeu Gener

A la Barcelona posterior a la Revolució del 68, concretament la del 1874, les Corts republicanes havien estat dissoltes pel general Pavía, però la ciutat encara se sentia republicana i viva, i desbordava de gent perquè els benestants de fora ciutat, típs de les atzagaiades carlines, s'hi havien refugiat. Les noves autoritats havien tancat els clubs, però no havien pogut tancar els cafès i tothom mantenia colla i tertúlia en un parell o tres d'establiments, sobretot al Cafè Nou de la Rambla, refugi de polítics i activistes republicans, i també d'escriptors, artistes i periodistes. A més, tot adoptava la forma o la tendència autonomista, perquè els republicans eren federals i els carlins, foralistes.

El salonet àrab del Cafè Nou l'ocupava un grup format pels intel·lectuals, escriptors i artistes, bàsicament per Emili Vilanova, Àngel Guimerà, Joaquim M. Bartrina, Josep Lluís Pellicer, Enric Serra i Pompeu Gener. Un dia, Bartrina va presentar-s'hi, exaltat: "Acaba d'arribar un pagès que segueix la carrera eclesiàstica, un geni, un poeta com pocs hagin vist els ulls. Escriu un poema digne d'Homer, del qual, demà, a prec meu, en llegirà fragments als amics que vulguin prestar-li la seva atenció."

El poeta era Jacint Verdaguer i el poema, *L'Atlàntida*. Ja havia triomfat als Jocs Florals, però encara no era popular ni prou conegut. L'endemà, tota la colla, convocada al Cafè Nou, es va traslladar al pis del carrer de la Portaferrixa on vivia el jove capellà. Verdaguer els en va llegir fragments i Bartrina, tot i que de tendències diametralment oposades a les de Verdaguer —era francmaçó, com molts companys de colla—, va proclamar: "És colossal!"

En sortir al carrer, van polemitzar sobre la qualitat d'aquells versos i un crític professional va titllar-los de retòrics. Pompeu Gener no va estar-hi d'acord i va pronosticar: "Ja ho veureu, quina gran figura que serà, com no n'ha tinguda cap Catalunya."

L'episodi forma part de les memòries escrites en castellà per un component de la colla, l'escriptor i científic Pompeu Gener (Barcelona, 1848-1920), memòries que ha publicat Punctum & Aula Màrius Torres, amb un pròleg del filòleg Josep M. Domingo. L'autor les va titular *Mis antepasados y yo. Apuntes para unas memorias*, i era el més extens dels textos memorialístics inèdits de Pompeu Gener. Escrites entre els anys 1911 i 1914, van ser a punt de sortir publicades a la revista iberoamericana editada a París *Mundial Magazine*, publicació que tenia Rubén Darfo per director literari, però el projecte va quedar estroncat. Quan n'havia de sortir el primer capítol, va esclatar la Gran Guerra i la revista va deixar de publicar-se.

El llibre no fa només un retrat de la Barcelona que va conèixer Gener, ni parla només de Verdaguer o de la Revolució de Setembre, la del 68. El curiós personatge era famós, i és recordat, pel seu cosmopolitisme, i residí llargues temporades a París, on va publicar el llibre *La Mort et le Diable*. A més del París i la Barcelona que va conèixer, el memorialista parla dels seus viatges a Alemanya, Anglaterra, Suïssa, Holanda, Mallorca, Madrid o Toledo.

Pompeu Gener (1848-1920) va escriure les seves memòries pensant en el lector iberoamericà.

Lluís Bonada